

והורה לו בזה, ששלח הקב"ה מלאכו ואמר, אל תשלח ירך אל הנערך ואל תעש לו מאומה" — שיהיו כמה זמנים ועתים, אשר אם רק בני ישראל יכינו את עצמם למסור נפשם על קדושת ד', אז ישלח הקב"ה מלאכו הטוב לשמרם ולהצילם, ובכלל סגור בזה הבטחת קיום חיי האומה, שהודיעם שאל ידמו ויחשבו כי על ידי זה שישתדלו למלאות מצות ד' בעת שהאויבים יכינו להם בעד זה מטבת, כי עי"ז יכלו באמת ויתאספו, כי באמנם ישמור הקב"ה תמיד קיומם, וכמו בענין הזה שבחיי יצחק היה תלוי כל קיום האומה, ולוא באמת הקריבו על מזבח אהבת ד', כי אז הלא בא קץ חיי האומה אחרי שהוא היה האיש היחידי, שממנו יש להוסיף ולהשתכלל בנין האומה, ע"כ בעת שהכין והזמין את עצמו למסור נפשו, שלח הקב"ה מלאכו לשמרם ולהצילם, וכמו כן יהיה עם כלל בני ישראל, שהם מצדם יש להם למסור נפשם, יש להם לדעת אשר הקב"ה ממכון שבתו ישגיח תמיד לשמור קיום כלל האומה. ותמיד יראה שהכללים יהיו קיימים לעד ולנצח בצחים, ולעולם לא יהיה חלילה כליון כללי. (גאד של דמענות, שער רביעי פרק ב').

7. הרב יונתן לייב (1834-1891)

מעצור ובלוא משוא פנים — ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע" (דברים לג, ט).
 קיום אלה, כפי שנתגלמו לנו במאורע זה וכפי שעוד יתגלו במאורעות אחרים, יכולים בטופו של דבר להסביר מה צורך היה לבחון ולצרף את הגזע הזה ב"כור הברזל" של היסטורים בטרם יוכשר לבחירתו, ובטרם יטוגל להליכתו המופתית שתביא גאולה לעולם. לא כאומה נכנעת, אלא כאומה סרבנית וקשה — "עז שבאומות", כלשון חז"ל (ביצה כה ע"ב) — נבחרנו לכלי שרת להשגחת ה', ממנו חישל את הפלדה הקשה, העומדת בפני כל, ובהיענותנו גילה לראשונה את כוח הפלא של הנהגתו ואת כוח הפלא של תורתו.

אולם רק בדרכים ובממדי הפעולה, רק בהם יש לתת דופי. הנימוק שהניע את שמעון ולוי, והמטרה ששאפו אליה, היו קדושים ומוצדקים. הרוח שפעמה בלבם היתה הכרחית למשפחה שגדלה לאומה בתורת "יעקב" וניטל עליה לסבול כל קושי וכל השפלה, ועם זה נועדה לוקוף את קומתה מתוך אצילות הדעת וגמישות הרוח להליכה הנצחית שאין כמותה דרך כל דברי הימים. עוד על ערש מותו נראה את האב הישיש מקלל את הדרכים וה"עברה" הקשה, אך מברך את המגיעים ואת הרוח. עוד נראה את המעמד שהעניק לשמעון ולוי בקרב יעקבישראל, מעמד מחוסר כוח, ומעמד של פיזור, למען לא תפרוץ החרב שבידיהם כל גבול בישראל; ועם זה רוחם התזקה, הערה תמיד לכבוד וליעוד המוסרי והרוחני, תישאר קיימת ופעילה, מתיה ומצילה בכל חוגי העם. חרב זו שלוי הפנה כאן כלפי חוץ, להצלת כבודו המוסרי של האחות, חרב זו עצמה הופנתה אחר-כך כלפי פנים כאשר גאלץ להעלות את אחיו הוא מעומק השחתתם, להעלות ולהציל בלא

(כה-לא) עתה מתחילה הגנות, ואין בדעתנו להפנת עליה. אילו הרגו את שכם וחמור, ודאי היה הדין עמם. אך הם לא חסו על אנשים חסרי מגן, המסורים בידיהם בלא כוח. גדולה מזו, הם שדדו, ובדרך כלל פקדו על אנשי העיר את עוון אדוניהם. לכך

לא היתה כל הצדקה. לפיכך גם גוער בהם יעקב: עכרתם אתי! שמנו וכבודנו היו זכים ככדולה, ואתם עכרתם אותם. "הבאשתם את ריחי" גם בין הכנעני והפריזי: וכדרך שלא נהגתם בדין, כן לא נהגתם בחכמה, הן מעטים אנחנו וכי."

בתשובתם היחידה, הכזובה וגו', הם מגלים את כל נימוקם. האידון לא היה מרשה לעצמו את כל זה אלמלא היתה זו נערה יהודיה, וזה ועזובה. רעיון זה עורר בלבם את ההכרה שיש רגעים, בהם גם משפחה יעקב תאחו בחרף כדי להגן על כבוד וטוהר. כל עוד יכבד העולם רק את זכותו של זה שהכוח עומד לצדו, צריך גם יעקב לאמץ את ידיו בחרב. הם גם לא ביקשו לנהוג בחכמה. הם רצו להפיל את אימתם על הבריות, שלא יעיוו אחרים לעשות כדבר הזה. בנות יעקב לא תהיינה הפקר. אך הם

הרחיקו ללכת, כאשר הרגו צדיקים בעוון רשעים תקיפים.
 מענינת הסמיכות בין המעשה הזה לבין המעשה שלפניו. לשעה קלה ראינו שם כמין "קול יעקב", המעוררות של רגש אנושי — בלב עשו, וראינו בכך גיצון ראשון לרוח האנושיות העתידה להביא לידי התפתחותה המלאה גם בעשו. כאן אנחנו רואים לשעה קלה את חרבו של עשו בידי בני יעקב, ולהבהרת דברי ימי ישראל אנחנו למדיים: אם בטופו של דבר סולדת נפש עמנו משפיכות דמים, עד שהיינו אנחנו הרך והרחמן שבאומות, הרי לא חולשתנו או מורך לבנו הביאונו לידי כך, — הימים האחרונים של המדינה היהודית גילו לכל את אומץ לבנו ואת רוחנו המלחמתית, עד שהחזקים שבגיונות עשו נקראו להיחלץ כנגדנו. יכולים גם אנחנו להניף את החרב, יכולים גם אנחנו להיות צמאי-דם. רוחנו האנושית והרכה הנה פרי לחינוך, שהקב"ה העניק לנו בגורלנו ובתורתו.